

Ouderenmishandeling

Adriaan van Es, huisarts

IFHHRO secr

Definitie

- *al het handelen of nalaten van handelen van al degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met de oudere staan, waardoor de oudere persoon (herhaaldelijk) lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk zal lijden en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.¹*
- *“Abusive relationship”*

Ouderenmishandeling

Hoe belangrijk is het?

College voor de Rechten van de Mens in een brief aan de formateurs in 2012 (wil dat het kabinet deze tekst opneemt in het regeerakkoord):

Het kabinet haalt het probleem van ouderenmishandeling uit de taboesfeer. Het huidige regeringsbeleid rond de aanpak van ouderenmishandeling wordt voortgezet en aangevuld met kwaliteitsnormen die een mensenrechtelijke benadering van ouderenzorg versterken

Verplicht gebruik van Meldcode (vanaf juli 2013)

- Stap 1: In kaart brengen van signalen.
- Stap 2: Overleggen met een collega. En eventueel raadplegen van het AMK, het SHG of een deskundige op het gebied van letselduiding.
- Stap 3: Gesprek met de betrokkene(n).
- Stap 4: Wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. En bij twijfel altijd het SHG of AMK raadplegen.
- Stap 5: Beslissen over zelf hulp organiseren of melden.

Enkele cijfers

- 95.000 incidenten HG per jaar (registratie)
 - Schattingen lopen uiteen van 5.6% van de 65+ers of 200.000 (Comijs 1996) tot 0,5% of 15.000 (Gezondheidsmonitor 2010)
 - d.w.z. 80 per gemiddelde h.a.praktijk
-
- Profiel: thuiswonende zoon tegen alleenstaande moeder

Slachtoffers

- Vragen niet om hulp.
- Geven 'toestemming' voor misbruik (financieel).
- Onderliggende motieven: angst, afhankelijkheid, loyaliteit.
- Dementie.

Plegers:

- Niet altijd doelgericht handelen: “ontspoorde zorg”.
- Afhankelijk van slachtoffer.
- Vertegenwoordiger?

Soorten ouderenmishandeling

- *Psychische*
- *Lichamelijke*
- *Financiële uitbuiting*
- *Verwaarlozing*
- *Seksueel misbruik*
- *Schending van Rechten*

Lichamelijke mishandeling

Geweld: Blauwe plekken, schrammen, zwellingen, fracturen of brandplekken

Restrictie: Soms worden ouderen vastgebonden aan een stoel of bed. Ze vertonen dan striemen aan polsen of enkels.

Medicatie: het geven van te weinig of juist te veel medicijnen (bijvoorbeeld slaapmiddelen)

Psychische mishandeling

- treiteren en sarren,
- dreigementen
- valse beschuldigingen
- beledigingen of bevelen.

Bij de oudere leidt dit tot gevoelens van angst, woede, verdriet, schuchterheid, verwardheid of apathie.

Verwaarlozing

- Lichamelijke verwaarlozing: ondervoeding, uitdroging, slechte hygiëne of wonden als gevolg van doorliggen.
- Psychische verwaarlozing, zoals negeren van de behoefte aan aandacht, liefde en ondersteuning.

Financiële uitbuiting

- wegnemen of profiteren van bezittingen (b.v. diefstal van geld, juwelen en andere waardevolle spullen, verkoop of gebruik van eigendommen zonder toestemming)
- gedwongen testamentverandering.
- financieel kort houden

Seksuele misbruik

- Exhibitionisme
- Betasten van het lichaam
- Verkrachting
- Gedwongen meekijken naar pornofilms.

Schending van Rechten

- Inperking van recht op vrijheid, privacy en zelfbeschikking
 - Voorbeelden:
 - post achterhouden
 - bezoekers wegsturen
 - telefoon afsluiten
 - de oudere te verhinderen het huis te verlaten.

Casus

Een 71-jarige man heeft een beroerte gehad. Hij lijdt aan een beginnende dementie en is bedlegerig. Hij woont met zijn echtgenote in een appartementencomplex. Buren vertellen de huismeester dat ze vaak scheldpartijen horen en regelmatig merken dat de echtgenote rake klappen uitdeelt. De vrouw (68) is 'verstandelijk wat achter' en begrijpt niet goed wat er met haar man aan de hand is. Ze wordt hier boos van en in haar boze buien gaat ze schelden en slaan. De huismeester van het complex meldt dit aan een wijkverpleegkundige, die poolshoogte gaat nemen. Hieruit blijkt dat er sprake is van emotionele en lichamelijke mishandeling. De huwelijksrelatie was al jaren slecht, maar verslechterde nog eens door de ziekte van de man. Besloten is tot voorlopige opname in een verpleegkliniek. In afwachting op deze opname is er Thuiszorghulp ingezet en gaat de man enkele dagen per week naar de dagopvang.

Ouderenmishandeling

- Vindt de huisarts het belangrijk?
 - Zoekmachine Huisarts en Wetenschap: 0
 - Zoekmachine NTVG: 0
 - Screening-instrumenten (Trazag, GFI, ISAR-PC, RAI TFI, Prisma7): geen ouderenmishandeling
 - Protocol Ouderenzorg: geen aandacht voor signalering ouderenmishandeling

Ouderenmishandeling: discussie

- Dilemma's
 - Schaamte, angst, gewenning bij slachtoffer
 - Onwetendheid, loyaliteitsconflict hulpverlener
- Signalering
 - Hoe kan het beter?
 - Bewustmaken
 - Protocol
 - Meldcode

Mensenrechten aspecten

- UDHR 1948
- ICCPR 1966 HRC
- CAT 1975 CAT ECPT
- OPCAT 2010 SPT NPM

NPM

- Inspctie V en J
 - IGZ
 - IJZ
 - RSJ
-
- C-ies van toezicht

Ouderenmishandeling en NPM

- Jaarrapporten NPM 2012: geen OM
- 2013 idem
- 2014 idem
- Seminar 2015

Actieplan (van Rijn)

- Bewustwording
 - Taboedoorbreking
 - Van handelingsverlegenheid naar handelingsvaardigheid
 - Ontspoorde zorg voorkomen
 - Veilig financieel ouder worden
 - Versterking Justitiele inzet
 - Verschil moedwillig en ontspoorde zorg
 - OM portefeuillehouder “kwetsbare ouderen”
-

Wat meer?

- Samenwerking beroepsgroepen met NPM's
- Zo nodig betrekken CAT en SRRH
- JWS ga door met aandacht ouderenzorg na 2012 symposium!!

Ten slotte

- www.protocolouderenmishandeling.nl
- www.huiselijkgeweldeemlandheuvelrug.nl

Het is soms lastig om te bepalen wanneer er sprake is van mishandeling. Ik zeg altijd tegen hulpverleners dat ze geen bewijs hoeven te leveren maar altijd kunnen handelen ook bij een vermoeden.

